
Walka z elementami pasożytniczymi w społeczeństwie socjalistycznym : [recenzja artykułu A. S. Szlapocznikowa opublikowanym w czasopiśmie "Sowietskoe Gosudarstwo i Prawo", 1961, nr 8]

Palestra 5/11(47), 56-57

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

że bierze w nim udział prokurator, stojący na straży zarówno dobra społecznego, jak i praw jednostki. Szermowano również argumentem, że udział adwokata jako reprezentanta pokrzywdzonego (a więc w „oskarżycielskiej” roli w postępowaniu karnym) przyczyniłby się do pogorszenia sytuacji oskarżonego w procesie.

Kres wszelkim wątpliwościom w tym względzie położył sam ustawodawca. W wydanym w ub.r. nowym k.p.k. RSFRR wylicza on w art. 56 *expressis verbis* adwokatów wśród tych osób, które mogą reprezentować interesy pokrzywdzonego w postępowaniu karnym. Życie w całej rozciągłości potwierdziło słuszność takich rozstrzygnięć. Uczestnictwo adwokatów w charakterze przedstawicieli pokrzywdzonych stanowi, jak się okazało, jeszcze jedną z gwarancji przestrzegania zasad socjalistycznej praworządności w procesie karnym. Nastąpiło zarazem zwiększenie się autorytetu radzieckiej adwokatury, jako organizacji powołanej do ochrony interesów i praw obywateli.

Autor podaje szereg przykładów ujawnienia przez adwokatów, występujących w roli reprezentantów interesów pokrzywdzonego, faktów wskazujących na popełnienie przestępstwa, a także przykłady spraw, w których dzięki udziałowi adwokata w postępowaniu śledczym nie nastąpiło ostateczne jego umczenie (np. prokurator umorzył śledztwo z braku dowodów, adwokat zaś zaskarżył to postanowienie i doprowadził nie tylko do jego uchylecia, lecz również — w dalszym ciągu postępowania — do skazania oskarżonego).

Autor kończy swe uwagi następującym stwierdzeniem: przykłady te świadczą niezbicie, iż uczestnictwo adwokatów w postępowaniu karnym w charakterze przedstawicieli pokrzywdzonych jest niezbędnym i ważnym odcinkiem pracy adwokatury, której zadaniem jest współdziałać przy wykonywaniu funkcji wymiaru sprawiedliwości.

Walka z elementami pasożytniczymi w społeczeństwie socjalistycznym

W nrze 8 „Sowietskogo Gosudarstwa i Prawa” z br. znajdujemy poświęcony temu zagadnieniu artykuł A. S. Szlapocznikowa pt. „Radzieckie ustawodawstwo i społeczeństwo w walce z elementami pasożytniczymi”.

Praca w społeczeństwie socjalistycznym — rozpoczyna swe uwagi autor — stanowi nie tylko środek utrzymania się przy życiu zabezpieczenia sobie egzystencji, lecz staje się coraz bardziej fizyczną i duchową potrzebą człowieka. Jedną z najważniejszych, szczególnych cech charakterystycznych pracy w społeczeństwie socjalistycznym jest jej powszechność. Staje się więc ona nie tylko prawem, ale obowiązkiem każdego obywatela (daje temu wyraz art. 12 Konstytucji ZSRR). Stąd wielkiego znaczenia nabiera zagadnienie walki z elementami pasożytniczymi żyjącymi z cudzej pracy. W walce z tymi elementami należy wykorzystać wszystkie środki o charakterze tak ekonomicznym, jak i prawnym i dlatego w ostateczności sięgać należy do środków i administracyjnych, i karnych. W wielu re+ publikach radzieckich już od kilku lat obowiązują ustawy wydane w celu za+ strzenia walki z pasożytniczymi elementami. W br. wydano w tym przedmiocie nowe akty prawne, w szczególności przeciwko 2 kategoriom tego rodzaju osób:

1. przeciwko osobom pełnoletnim i zdolnym do pracy, które uchylają się od uczciwej pracy odpowiadającej ich zdolnościom i możliwościom, żyją zaś z nielegalnych dochodów pochodzących z innych — najczęściej przestępnym — źródeł;

2. przeciwko osobom zajmującym stanowiska w przedsiębiorstwach i instytucjach państwowych lub społecznych albo w kolchozach jedynie dla pozorów, w rzeczywistości zaś wiodących pasożytniczy tryb życia.

Nowe ustawy przewidują określone środki oddziaływania na tego rodzaju osoby:

1. ostrzeżenie wydane przez organizacje społeczne lub organ państwowy — z ustanowieniem terminu powrotu do uczciwej pracy i czerpania dochodów tylko z własnej pracy;
2. wysiedlenie do specjalnie dla tych celów wyznaczonych miejscowości na okres od 2 do 5 lat, przypadek majątku uzyskanego bez pracy oraz nałożenie obowiązku podjęcia pracy w miejscu osiedlenia (należy podkreślić, że ten drugi środek może być zastosowany dopiero wówczas, gdy ostrzeżenie nie odniosło pożądanych skutków).

Ustawy zawierają inne jeszcze przepisy natury karnoprawnej w stosunku do wysiedlonych, którzy uchylają się od obowiązku pracy w miejscu wysiedlenia, a także w stosunku do tych spośród nich, którzy usiłowali zbiec lub zbiegli podczas transportu lub z miejsca wysiedlenia.

Ustawa zawiera też szereg przepisów, których celem jest zagwarantowanie prawidłowego wykonywania jej postanowień. Tak więc nakłada ona na organa milicji i prokuratury obowiązek skontrolowania materiałów dowodowych zebranych w sprawie, które dopiero po dokonaniu powyższej kontroli należy przekazać właściwemu kolektywowi pracujących lub sądowi. Orzeczenie o wysiedleniu zyskuje moc prawną dopiero po zatwierdzeniu go przez właściwy komitet wykonawczy rady delegatów ludu pracującego, jednakże prokurator ma prawo zaskarżyć je do wyższej hierarchicznie rady lub do wyższego sądu (jeżeli postanowienie o wysiedleniu wydane zostało przez sąd ludowy).

Dużą rolę do odegrania w walce z tymi antyspołecznymi elementami mają także sądy koleżeńskie (*towariszczeskije sudy*), których działalność w tym przedmiocie powinna się — zdaniem autora — stale rozszerzać.

Kara śmierci w USA

Zagadnienie to omawia H. A. Bedau na łamach „The Howard Journey” (nr 3/1960).

W każdym z 52 okręgów jurysdykcyjnych USA (50 stanów, the District of Columbia i rząd federalny) obowiązuje inne prawo karne. Kara śmierci została zniesiona w 6 stanach (Alaska, Delaware, Hawaje, Maine, Minnesota i Wisconsin). W pozostałych istnieje ona w różnym zakresie.

W praktyce kara śmierci wymierzana bywa jedynie za zabójstwo, *kidnapping* i zgwałcenie, przy czym za to ostatnie przestępstwo kara śmierci jest przewidziana tylko w prawie stanów południowych. Liczba stanów, w których wykonano wyroki śmierci, stale maleje: o ile w latach 30. i 40. było ich 29, o tyle w latach 50. liczba ta wynosiła już tylko 20, by w roku 1958 spaść do 15. Podobnie przedstawia się sprawa z liczbą wykonanych wyroków śmierci. Oto odpowiednie dane: lata 30. — 167 rocznie, lata 40. — 128, lata 50. — 74 i rok 1958 — 48.

Szkicując historię walki z karą śmierci w USA autor podkreśla, że kara ta nie stanowi represji odstraszającej od popełnienia przestępstwa, czego dowodem jest fakt, iż liczba przestępstw tego samego rodzaju popełnianych na terytorium